Rijkswaterstaat
Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

Factsheet

Hoogwatergeulen Zandmaas

Water. Wegen. Werken. Rijkswaterstaat.

De waterstandsdaling is tientallen kilometer stroomopwaarts merkbaar

Hoogwatergeulen liggen parallel aan de Maas. Ze vormen een soort inham die bij hoogwater met de rivier mee stroomt om het Maaswater versneld af te voeren, zodat het gebied stroomopwaarts minder last heeft van hoogwater. Maaswerken heeft op drie plaatsen in de Zandmaas hoogwatergeulen laten aanleggen: één in Lomm en twee in Well-Aijen.

Hoogwatergeul bij Lomm

Lomm is een dorp aan de Zandmaas, tien kilometer boven Venlo. Aan de oostzijde van de Maas realiseerde de Delfstoffen Combinatie Maasdal Exploitatie Lomm BV (DCM) hier een hoogwatergeul van twee kilometer lang. De geul stroomt bij hoogwater mee met de Maas en helpt het vele water op te vangen. Dat gebeurt vanaf een afvoer van 1.000 kubieke meter per seconde. De waterstandsdaling die dit oplevert, merk je tot in Venlo. Het hele project wordt in 2023 opgeleverd.

Verlaging uiterwaarden

Uiterwaarden zijn de stukken grond tussen het rivierbed en de winterdijk van de rivier. Bij hoogwater kan de rivier hier uitwijken. Door de uiterwaarden aan de oostzijde van de geul te verlagen, vergrootten we hun waterstandsverlagende effect op de Maas van zeven naar twaalf centimeter.

Feiten en cijfers

- DCM legde de basis voor hoogwatergeul bij Lomm tussen 2006 en 2015 aan. De beoogde hoogwaterdoelstelling is eind 2015 gehaald.
- In het projectgebied winnen ze tot 2023 meer zand
- Het project beslaat 80 hectare natuur, waarvan 32 hectare geul
- In totaal heeft DCM 8,2 miljoen kubieke meter grond verzet
- De hoogwatergeul is 1600 meter en max 2,5 meter diep
- Er is een rivierverruiming van 3,1 miljoen m^3 gerealiseerd
- DCM betaalt hele project bij Lomm met de verkoop van delfstoffen.

Hoogwatergeulen bij Well-Aijen

Zowel bij het dorp Well als bij het dorp Aijen, beide gemeente Bergen, is een hoogwatergeul aangelegd. Voor de uitvoering van het werk verenigden enkele aannemers zich in de aannemerscombinatie Kampergeul. Deze combinatie richt zich op het noordelijk deel van het projectgebied. Rijkswaterstaat realiseerde de zuidelijke hoogwatergeul bij Well.

De hoogwatergeulen bij Aijen en Well liggen in elkaars verlengde en staan in directe verbinding met de Maas. Ze vormen inhammen die bij een hoge waterstand in de Maas mee stromen en zorgen voor een snelle en veilige afvoer van hoogwater. Bij een lage waterstand van de rivier staat het water in de geulen stil. Beide geulen zijn ingericht met een aantal landtongen. Delen langs de glooiende oevers kunnen hierdoor droogvallen of juist moerassig blijven. Hun diepte varieert van 2,5 tot 7,5 meter.

Dankzij de werkzaamheden aan de noord- en zuidgeul haalden we de waterstandseisen. In 2015 streefden we naar een waterstandsdaling van zeven centimeter. In 2016 was dit een daling van elf centimeter. Uiteindelijk willen we rond 2025 uitkomen op een daling van 26 centimeter. De beschermende werking bij hoogwater van deze geulen is tientallen kilometers stroomopwaarts nog merkbaar.

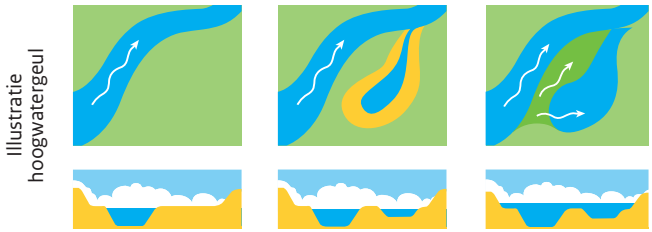

Feiten en cijfers

Noordgeul

- In samenwerking met Kampergeul is eind 2015 een waterstandsdaling van 7 cm gerealiseerd. Eind 2016 was dat 11 cm.
- Eind 2025 is naar verwachting 26 cm waterstandsdaling behaald
- Het totale projectgebied (Maaspark Well) beslaat 280 hectare, waarvan 150 hectare riviergebonden natuur
- Er is 1,5 miljoen kubieke meter grond verzet
- Kampergeul realiseert het werk met de opbrengst van de delfstoffen

Zuidgeul

- De hoogwatergeul zorgt voor 4 cm waterstandsdaling
- Er is 380.000 kubieke meter grond vrijgekomen
- Er is 35 hectare natuurontwikkeling gerealiseerd.
- Drie dassenburchten konden blijven liggen. De ligging van de geul is erop aangepast.
- In totaal is er 2,4 miljoen kubieke meter rivierverruiming gerealiseerd.

Zelfrealisatieproject

Zowel de hoogwatergeul Well-Aijen noord als de geul bij Lomm zijn gerealiseerd via zogenoemde zelfrealisatie. Dit betekent dat de aannemers de aanleg van de geul en andere werkzaamheden bekostigen met de opbrengst van het vrijkomende zand en andere delfstoffen. Ook bij het realiseren van Maaspark Well – een 600 hectare groot natuur- en recreatiegebied – wordt gebruik gemaakt van deze slimme financiering. Kampergeul combineert hier de overheidsopgave hoogwaterveiligheid en natuurontwikkeling met de opbrengst van delfstoffen.

Natuurontwikkeling

Bij alle hoogwatergeulen waren ecologisch herstel en natuurontwikkeling een belangrijk onderdeel van onze plannen. Bij Lomm maakten we de oever bij de hoogwatergeul deels vrij van stenen. Bij Well-Aijen leveren de geulen ondiepe oeverzones op. Beide maatregelen zorgen voor leefruimte voor planten, vissen en andere dieren die in de rivier thuishoren.

Het werk aan de Maas is nooit af

In het hoogwaterbeschermingsprogramma worden de komende jaren dijken versterkt. Zeker met de toekomstige klimaatveranderingen zijn in het Deltaprogramma opnieuw plannen in de maak om tegen de hevige regens en periodes van droogte bestand te zijn.